

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

А. Цідило

Науковий керівник – доц. Л. Р. Кондратюк

ФІЛОСОФІЯ ЕКОЦЕНТРИЗМУ

«Ми – перше покоління, яке має чітке уявлення про цінність природи та наш величезний вплив на неї і можемо стати останнім поколінням, яке здатне діяти, щоб змінити тенденції.»

Звіт WWF «Жива планета» 2018

Сучасна людина створила таку економічну систему, яка швидко розвивається в умовах глобалізації і є одним із чинників руйнування природи. У процесі виробництва людина вилучає з навколишнього середовища потрібну сировину задля задоволення своїх потреб і таким чином виникла і функціонує економіка на даний час. Глобальна екологічна криза виникла у ХХІ столітті, внаслідок чого людина втрачає можливість відтворення екосистем. Вона спричинилася бурхливим розвитком індустріалізації, промисловості, сільського господарства, урбанізації і є важливою проблемою не тільки для теперішнього суспільства, а й для майбутніх поколінь. Для її вирішення потрібні невідкладні дії як країн світу в цілому, так і кожної людини зокрема. При цьому сучасне суспільство повинне мати високий рівень екологічної культури і свідомості, який має бути зосереджений не тільки на задоволення своїх потреб, а й на збереження біосфери та всіх її компонентів [1].

На мою думку, сутність екоцентризму повинна полягати у тому, що Земля є місцем для зародження і розвитку життя, у якому людство є лише одним із компонентів цього «життя». Така думка повністю заперечує можливість панування людей на планеті і ставить їх на рівень із іншими живими організмами. Становлення людини найголовнішою істотою на планеті являє собою основу антропоцентризму [5].

Прихильниками екоцентризму є ті, хто вважає, що саме завдяки антропоцентризму погіршився екологічний стан нашої планети до критичного, так як природа використовувалась винятково для забезпечення потреб людства. Засновником екоцентризму є американський еколог і філософ О. Леопольд, який у своїй книзі «Календар піщаного графства» вперше почав говорити, що екосистеми і види, які в них проживають, є морально важливими. Головною ідеєю О. Леопольда є ідея «Етики Землі», а головним завданням екоцентризму він вважав збереження повноти екосистем та екологічних процесів, що в них відбуваються [4].

Поняття «екоцентризму» та «біоцентризму» є досить схожими, тому часто їх можуть ототожнювати. Різниця між ними полягає у взаємодії живої та неживої речовини у екоцентризмі, а у біоцентризмі – лише живої [3].

Крім «екоцентризму», «антропоцентризму» та «біоцентризму» виділяють «техноцентризму», суттю якого є панування людини над природою і вирішення екологічних проблем не через зменшення обсягів викидів, наприклад, а через наукові досягнення. Екоцентризм сприймає техніку лише як частину, яка підкорена природі і вважає, що всі процеси, які відбуваються в природі є набагато важливішими за будь-який технологічний контроль [5].

Як філософська течія, екоцентризм є «рухом», який спрямований на покращення та захист навколишнього природного середовища внаслідок зміни антропогенної діяльності від руйнування природи, до переосмислення людством своїх дій щодо неї та розробки шляхів покращення екологічного стану нашої планети. Він переносить акцент з цінності життя людини на Екосферу – складну систему органічних, неорганічних структур, процесів, які в них та між ними відбуваються і переносяться на нашу планету. Земля є «матір'ю», яка всім організмам на планеті дає життя і людині, в тому числі. Однак, внаслідок економічної глобалізації, людина переконана в тому, що має перевагу над іншими біологічними видами і розглядає світ лише під кутом задоволення своїх потреб, що робити не можна [5].

Т. Москвін та С. Роу поширили твердження: «Земля – наш дім, людина – частина Землі, так званий продукт гармонійно співіснуючого світу землі, неба, моря й незліченної кількості організмів, значення яких до кінця не розуміє» [6]. «Маніфест Землі», опублікований даними авторами в журналі «Biodiversity» у 2004 році включає 11 принципів: 6 перших – головні, решта – принципи дії:

- екосфера – головна цінність для людини;
- відновлювальна та репродуктивна здатність екосистем Землі залежить від їх цілісності;
- Земля – основоположне світоглядне поняття, яке підтверджується історією природи;
- екоцентричні моральні принципи ґрунтуються на усвідомленні місця людини в природі;
- головною цінністю екоцентричного світогляду є різноманіття екосистем та культур;
- екоцентричні моральні принципи підтримують соціальну справедливість;
- захист та збереження творчого потенціалу Землі;
- зменшення народонаселення Землі;
- зменшення обсягів ресурсів, які використовує людина;
- створення екоцентричних систем управління;
- поширення головних ідей маніфесту [6].

«Маніфест Землі» став платформою, що поєднує роботи з екологічної етики, які були опубліковані раніше. Наприклад, «Статут Землі», Статут Організації Об'єднаних Націй з охорони природи, тощо. Статут Організації Об'єднаних Націй з охорони природи був створений у 1982 році, де виділялась взаємозалежність форм життя та функціонування

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гудков І. М., Гайченко В. А. Екологічна криза. / І. М. Гудков, В. А. Гайченко // Енциклопедія сучасної України – К: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – [Режим доступу]: / http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18679.
2. Злупко С. Наука про органічний розвиток людини та довкілля [Текст] / С. Злупко // Вісник. – № 10, 2002. – [Режим доступу]: / <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/all/herald/2002-10/4.htm>.
3. Леопольд А. Екоцентризм [Текст] / А. Леопольд. Оксфордський кишеньковий словник поточної англійської мови, 2009. – Отримано 13 червня 2009 року.
4. Неш Р. Права природи. Історія екологічної етики. — К.: КЕКЦ, 2001. — 180 с.
5. Петінова О. Б. Екоцентризм у світоглядній парадигмі нової економічної людини / О. Б. Петінова // Грані. - 2013. - № 12. - С. 129-134. –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2013_12_24.
6. Mosquin T., Rowe S. A. Manifesto for Earth [Електронний ресурс] / Ted Mosquin, Stan Rowe. – Biodiversity № 5 (1) 2004. – С.3 – 9. – [Режим доступу]: / <http://www.ecospherics.net/pages/EarthManifesto.pdf>.

В. Мірза

Науковий керівник – доц. Кондратюк Л. Р.

ЕКОЛОГІЯ – ЦЕ ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ

Екологічна освіта стає важливим фактором для майбутнього людства. Саме філософія об'єднує, згуртовує не лише «зелених» – людей, які борються за чисте довкілля у різних куточках планети, а й усіх людей Землі, для подолання нашого спільного лиха – глобальної екологічної кризи. Філософія повинна допомогти формуванню планетарного братства, здатного до взаєморозуміння та взаємодопомоги. Якщо провести паралелі між людиною і природою, то можна побачити, що у них є багато спільного. Природа – це те середовище, де знаходиться людина. Тут вона народжується і тут закінчується її життя. Людина і природа – це дві «споріднені душі».

Взаємозв'язок людини з природою філософи прослідкували уже дуже давно. У філософії був введений термін «натурфілософія» стоїками (Сенека). Натурфілософія (від лат. natura – природа) – філософське уможлядне вчення про природу як цілісність [7, с. 410]. Натурфілософія розпочала відігравати вагомий роль ще в Античні часи, де вона стала першою